

**კოლხურ-აფხაზური ისტორიულ-ეთნოგრაფიული
ურთიერთობების ასახვა ტრანსკუმანსურ
ლექსიკაში**

სამეცნიერო ლიტერატურაში არაერთგზის აღნიშნულა, რომ ენობრივ მონაცემებს შეუძლია ნათელი მოჰფინოს მრავალ ისტორიულ სიტუაციას. „ენობრივ მასალას ზოგჯერ გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ამა თუ იმ ენის ისტორიის აღსადგენად. ვინაიდან ენა ასახავს სინამდვილეს და შემოინახავს ხოლმე ისეთ ცნობებს, რომლებიც სათანადო ისტორიული პერიოდის შესახებ საისტორიო წერილობით წყაროთა უქონლობის ან ნაკლებობის შემთხვევაში თვითონ ასრულებს საისტორიო წყაროს მოვალეობას“ (გვანცელაძე 1999: 15).

ენა თავის ხსოვნაში ინახავს სხვადასხვა ენობრივ კოლექტივთა კონტაქტებისა და ურთიერთობების პერიპეტივებს. რომლებიც ისტორიის ფურცლებმა ვერ შემოინახა, ან სხვადასხვა მიზეზთა გამო დამახინჯდა.

ამ მხრივ განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ონომასტიკონის – ტოპონიმიკის, ანთროპონიმიკის, ეთნონიმიკის, დარგობრივი ლექსიკის მონაცემები.

კოლხურ-აფხაზურ ენობრივ ურთიერთობათა კვლევას ახალი შტრიხები შეაქვს რატომღაც საექვოდ მიჩნეულ ისტორიული ხასიათის საკითხებში. კერძოდ, ენის ისტორია, რომელიც პოლიტიკურ თუ სხვა სახის კორექტივებს ვერ გუობს, ნათლად წარმოგვიდგენს ამ ორი მონათესავე ტომის არა მხოლოდ ენობრივ ურთიერთობებს, არამედ იმ

ისტორიული და ეთნოგრაფიული ყოფის სურათებს, რის ფონზეც ვითარდებოდა მათ შორის კონტაქტები.

გარდა წმინდა მეცნიერული საჭიროებისა, თვით ცხოვრებამ დააყენა ქართულ-აფხაზური ურთიერთობების კვლევის აქტუალურობა. ამ თემას არაერთი ცნობილი მკვლევრის ნაშრომი მიემდგნა.

ერთი რამ ცხადია. ქართველური ენებისა და დიალექტების, კერძოდ, მეგრულის სუბსტრატი, ერთი მხრივ, ხოლო, მეორე მხრივ, აფხაზური ენიდან მეგრულში შეთვისებული ლექსიკის თემატიკა, გავრცელების არეალი და სემანტიკის გრადაცია საშუალებას გვაძლევს რეკონსტრუქცია მოვახდინოთ იმ ისტორიულ-ეთნოგრაფიული ვითარებისა, რომელშიც ყალიბდებოდა ამ ორი ენობრივი კოლექტივის ურთიერთობა.

კოლხურ-აფხაზური ისტორიულ-ეთნოგრაფიული ურთიერთობების უფრო ნათლად წარმოჩენის მიზნით საანალიზოდ შევარჩიეთ ტრანსჰუმანსული ლექსიკა.

ჩვენ საგანგებოდ გამოვიკვლიეთ მეგრულ მესაქონლეთა ტრანსჰუმანსული მარშრუტები. ეთნოგრაფიული ხასიათისა და ჩვენს მიერ ველზე მოძიებული მასალები გვიჩვენებენ, რომ მეგრელი მწყემსების საზაფხულო (სააფუნო) სამოვრები იწყებოდა სამეგრელოს ტერიტორიიდან და გრძელდებოდა აფხაზეთ-სვანეთს ქედზე ყარაჩაიმდე (ბუკია 1999: 4). სწორედ აქ ხვდებოდნენ ერთმანეთს მეგრელი და აფხაზი მესაქონლეები, მათ გვერდიგვერდ ჰქონდათ საზაფხულო ბინები (კარეები და თიფუები), იცოდნენ ერთმანეთის ენა და აქტიური კონტაქტებიც ჰქონდათ.

ვერაუდობთ, ეს არის მიზეზი იმისა, რომ მეგრულს აფხაზურიდან ნასესხები აქვს მესაქონლეობასთან, ან, საერთოდ, მთის ლანდშაფტთან დაკავშირებული ლექსიკა.

ჩვენი ყურადღება მიიპყრო შემდეგმა ტერმინებმა:

აფხაზური **ა-რთმაყ** „აზგა“ (ჯანაშია 1954: 236). მეგრულმა შეითვისა **ათამყა** || **ათმაყა** || **ართმაყა** ფონეტიკური ვარიანტების სახით (ჭარაია 1997: 33; ელიავა 1997: 12). სემანტიკა მეგრულმა რამდენადმე დაივიწროვა და ნიშნავს „მწყემსის ჩანთას“. სესხების შემდეგ მეგრულმა დაკარგა რ სონორი, ფუძის შიგნით მოხდა მეტათეზისი და აუსლაუტში გაიჩინა -ა სუფიქსი. ამასთანავე, შეინარჩუნა აფხაზური ზოგადობის ა- პრეფიქსი. აქ გვინდა შევნიშნოთ, რომ ამ პრეფიქსის შენარჩუნება აფხაზურიდან შეთვისებულ ფორმებში ყოველთვის არ ხდება. ამ ფორმებზე დაკვირვება საშუალებას გვაძლევს დავადგინოთ მათი მეგრულში შეთვისების ეთნოლოგიური ზღვარი (აფხაზურ-აბაზური ენობრივი ერთობის დროინდელი ნასესხობა, როცა ეს პრეფიქსი ენაში არ იყო) და პირობები (შემოტანილია იმ ენობრივი კოლექტივის თუ ინდივიდის მიერ, რომელმაც იცის ა- პრეფიქსის ფუნქციის შესახებ აფხაზურში [რომ ფუძის ელემენტი არ არის]).

მწყემსის სააფუნო სადგომში მნიშვნელოვანი ადგილი იყო კოცონის დასანთები ადგილი **ქუმხარა** || **ქუმხარა** (ჯავახიშვილი 1996: 216). მას საკუთარი ზედამხედველი ჰყავდა **მექუმხარე**. ვფიქრობთ, ამ ტერმინის ანალიზისას ვერ გავუქცევით იმავე სემანტიკის მქონე **ა-ფგმფხარა**-ს გათვალისწინებას (ბჟანია 1962: 49). აფხაზური ტერმინი კომპოზიტი: **ა-ფგფმარა** „თვალყურის დევნას“ ნიშნავს, ა-

ფზარა – „ღამისთევას“ (იქვე). დასადგენია სესხების ფონოტაქტიკის წესები, კერძოდ, **ფ > ქ**. უნდა შევნიშნოთ, რომ აფხაზურ ეთნოგრაფიულ მასალაში დაფიქსირებულია **ა-ფგმფზარა**-დან მიღებული **თამზარა** (იქვე). ეთნოგრაფი აღნიშნავს, რომ მეგრული მწყემსებიც სარებლობდნენ ამ ტერმინით და მიუთითებს ჩვენს მიერ აღნიშნულ ფორმას (**თამზარა**). ჩანს, ხდება ფშვინვიერთ მონაცვლეობა – **ფ > თ > ქ**.

ასევე განსაკუთრებული ადგილი იყო მწყემსის სააფუნო ქოხი **ხვიშტა** || **ჰუმტა** „კარვის უფროსის საწოლი“ (სახოკია 1985: 372). ამოსავალი იმავე სემანტიკის მქონე აფხაზური **ა-ჰგშთა** || **ა-ჰგშთ** „უფროსი მწყემსის საწოლი“ (არშბა 1980: 76).

გვინდა შევნიშნოთ, რომ ჩვენს მიერ ზემოთ მოყვანილი ფორმები (**ქუმუზარა**, **ხვიშტა** || **ჰუმტა** მეგრულ ლექსიკონებში ვერ აისახა, როგორც ჩანს, ენაში რეალიზაციის ლოკალური ხასიათის გამო.

მწყემსის საზაფხულო კარვის აღმნიშვნელი **თიფუ** მეგრულში პოლისემანტიკური სიტყვაა. მისი პირველი მნიშვნელობა საერთოქართველური წარმომავლობისაა და უკავშირდება **თივა**-ს. შდრ. ქართ. **თიზვა** : მეგრ. **თიფუა** : ლაზ. **ოთიფუ**. ქართ. **თივა** : მეგრ. **თიფუ** : ლაზ. **თიფუ**. ეს ლექსემა ქართულიდან აქვს ნასესხები აფხაზურს და ფონეტიკური ტრანსფორმაციის შემდეგ **ა-თა** (ჯანაშია 1954: 131) ფორმითაა დამკვიდრებული. აქ სესხების მიმართულეობა ცალსახაა და ეჭვს არ იწვევს.

მეორე მნიშვნელობით, მწყემსის ბინის აღსანიშნავად **თიფუ** მეგრულში ფონეტიკური ვარიანტებითა და სემანტიკური გრადაციების სახით გვხვდება: **თიფუ**

„მწყემსის ბინა“ (სახოკია 1985: 356), **თფფე** „ადგილი, სადაც მთელი სამწყსო დგას“, **თიბი || თბუ** „ადგილი, სადაც ცხვარი დგას“ (ჯავახიშვილი 1986: 216). იგივე ტერმინი გვხვდება აფხაზურში **ა-თფფ** სახით და გარდა ზემოთ აღნიშნული სემანტიკისა, კერძოდ, მწყემსის სადგომისა, ნიშნავს ადგილს, სამსახურს (ჯანაშია 1954:131).

თუ პირველ შემთხვევაში **თივა-სა** და **ა-თ^ა-ს** ურთიერთმიმართებისას სესხების მიმართულება უეჭველია. იმავეს ვერ ვიტყვით მეგრულ-აფხაზურ **თიფუ** : **ა-თფფ**-თან დაკავშირებით. ყოველ შემთხვევაში, დღემდე დადგენილი სესხებისათვის დამახასიათებელი ფონეტიკური პროცესები რაიმე დასკვნის გაკეთების საშუალებას ვერ გვაძლევს. ჩვენთვის ეს მთის ლანდშაფტისათვის დამახასიათებელი ტერმინია (ყველა ინფორმატორი ამ ტერმინს სააფუნო სამოვრებს უკავშირებს). ანგარიშგასაწევია ისიც, რომ ლექსემა ვერ აისახა ვერც ერთ მეგრულ ლექსიკონში. მეტიც, ბარის სამეგრელოში ტერმინს ამ მნიშვნელობით არ იცნობენ.

მთის ლანდშაფტს უკავშირდება აფხაზური **ა-ამახ-** ისაგან (ჯანაშია 1954: 375) მიღებული მეგრული **აზმახი** „საქონლის დასარწყლულებელი ტბორი მთიან სამეგრელოში“ (ელიავა 1997: 12). ეს ტერმინი ხშირად დასტურდება მთიანი სამეგრელოს ტოპონიმებში, ჰიდრონიმებში გუბის, ტბორის აღსანიშნავად **აზმახი**, **ამმახი**, **ამმახუ** სახით (ცხადაია 1999: 12). გვაქვს ჰიბრიდულ სინტაგმაში **ცორადილი ამმახი** „დამპალი გუბე“ (ცხადაია 1999-ა, 264).

აფხაზურიდანვეა შეთვისებული მეგრულში **აკარა || ახკარა || ხეკარა** „შემოდობილი ადგილი, სადაც ზაფხულში

საქონელი ჰყავთ“ (ცხადაია 1999: 16). აფხაზური **ა-ხკარა** შემოდობილი ადგილია, რომელიც ეზოს აკრავს“ (ჯანაშია 1954: 415). წ. ბჟანიას მიხედვით კი „ცხენების ღია სადგომი“ (ბჟანია 1962: 30). სამეგრელოს ტოპონიმიაში ხშირად დასტურდება **ახკარა**-დან მიღებული ტერმინები: **ახკარა** ხევი, **ახკვრა** ფერდობი, **ხკარა** || **ფარნაშ ხკარა** სამოვარი (ცხადაია 1999: 16).

ამ ტერმინთა რიგში განიხილება აფხაზიზმები მეგრულში: **აფუნი** < **ააფენ** „გაზაფხული, საქონლის მთაში გარეკვის დრო“ (ჯანაშია 1954: 6), **აგვარა** < **აგვარა** „საქონლის ღია სადგომი“ (იქვე, 80), **აგვართა** || **არგვართა** < **ა-გვართა** „ჯოგი“ (არშბა 1980: 18), **ლაბაშა** < **ა-ლაბაშა** „მწყემსის ქოხი მთაში მოსახმარი“ (ბჟანია 1962: 95), **აბდანი** < **ა-ფდანი** „რკინის ბორკილი ცხენის დასაბმელად“ (ჯანაშია 1954: 275; დაფიქსირებულია მთიან სამეგრელოში).

რაც შეეხება საკითხის მეორე მხარეს, ანუ მეგრულის სუბსტრატს და მეგრულიზმებს აფხაზურში, მათი სემანტიკა, გავრცელების გეოგრაფია ასეთ სურათს გვიჩვენებს: აფხაზურმა ქართულიდან (ძირითადად მეგრულის საშუალებით) ისესხა საყოფაცხოვრებო, შრომის იარაღების, სამეურნეო ნაგებობების, კულტურულ მცენარეთა, მიწათმოქმედებასთან, ქრისტიანობას დაკავშირებული ტერმინები.

ძალიან მოკლედ შემოგთავაზებთ ჩვენი საკვლევი დარგის – მესაქონლეობის ლექსიკის იმ სემანტიკურ ჯგუფებს, სადაც ყველაზე მეტად დაჩნდება მეგრულიდან აფხაზურში სესხების ტენდენცია: ჭურჭლის აღმნიშვნელი ლექსიკა: **ა-გვბალა** < **გვბალა** „გობი“, **ა-ნგვა** < **ნიგა**

„საწველელი“, ა-ბყულ < ბყუნი „ხის ჭურჭელი მაწვნისა“, ა-ფჰალ < ფოხალი „კოკა“, ა-თუჯჩან „თუჯის ქვაბი“, ა-ჩალტ < ჩელტი. მწყემსის აღკაზმულობის აღმნიშვნელი ლექსიკა: ა-გაზანაქ < გვაზანაკი „მწყემსის პალტო“, ა-მაგ < მაგუია „ჩექმა, წაღა, მწყემსის ფეხსაცმელი“, ა-ნათრა < ხართა „ხალთა“, ა-ჰათა < ხართა „ტიკი, რუმბი“... საქონლის აღკაზმულობის აღმნიშვნელი ტერმინები: ა-გორგოლ < გორგოლია „მრგვალი რამ ცხენის აღკაზმულობის ნაწილი“, ა-ულ < ულუ „უღელი“, ა-ლრა „აღვირი“, ა-ლტამა < ლეტამა „ტაბიკი“, ა-ჩალტ < ჩართი „ურმის ხელნა“... კულინარიული ლექსიკა: ა-საზბალ || ა-სამზალ < საწბელი „საწებელი, ხორციანი კერძი“, ა-კაკარ < კვარი „კვერი“, ა-ლოზალ „ღვეზელი“, ა-გაზჰალა < გეზჰალია „რძიანი კერძი“... ბარისთვის დამახასიათებელი საქონლის აღმნიშვნელი სიტყვები: ა-ბატ < ბატი „ზაქი“, ა-მაკ || ა-მოკ < მოკი „ზაქი“, ა-კამზამ < კამბეში „კამეჩი“ (აფხაზური ფორმისთვის ამოსავალი არ არის თურქულ-სპარსული გომეშ, როგორც მიუთითებს ვ. კვარჩია 1981: 126, 127), ა-ქაბლა || ა-გამლა < ქაბლა „უშობელი“, ა-წიარ || ა-მაწუარ < წიარი „მწევარი“. საქონლის საკვებ მცენარეთა სახელები: ა-თა „თივა“, ა-ქარ „ქერი“, ა-ჩაალა „ჩალა“, ა-სამყურ „სამყურა“, ა-ბამგერ < ბამგარია „ეკალბარდი“... საკულტო ლექსიკა: ა-მქამგარია (ბლაჟბა 1964: 225), < მიქამგარია „ძროხის მფარველი ღვთაება“, ა-სემგარია (იქვე) < სამიქამგარია „ზაქის მოგების კვირისთავზე ფურკამეჩისთვის გამოლოცვის რიტუალი“, ხეჩხვამა (ჯანაშია 1954: 443) < ლეჯხვამა „ახალწლის დღესასწაული“, ა-ხაჟა, ა-ხაჟკაკარ < ხოზო, ხოზოკვარი „სამსხვერპლო კვარი“...

ამ მონაცემთა ფონზე შეუძლებელია ლაპარაკი მეგრულ-აფხაზთა „მრავალსაუკუნოვან მეზობლობაზე“, დღევანდელ ტერიტორიასა და საზღვრებში. რეალურია დავასკვნათ, რომ ენობრივი კონტაქტები განპირობებულია არა ტერიტორიული სიახლოვით, არამედ სამეურნეო ყოფის თანმხლები აუცილებელი და გარდაუვალი ყოველდღიური ურთიერთობით ორი ენობრივი კოლექტივის წარმომადგენლებს შორის.

ისტორიული კოლხეთის ყოფისა და მეურნეობის სრული ვითარების აღსადგენად საჭიროა ასევე ზედმიწევნით მივადევნოთ თვალ-ყური ლაზურ-თურქულ ენობრივ ურთიერთობებს. მეგრულ-აფხაზურისაგან განსხვავებით, სხვაგვარად წარიმართა თურქულ-ლაზური ურთიერთობები, ამიტომაც ბუნებრივია, რომ თურქულმა ლექსიკამ ლაზური მთლიანად მოიცვა არა მარტო ლექსიკის დონეზე, არამედ ზეგავლენა მოახდინა მორფოლოგიაზე, შეცვალა ლაზური ფონოტაქტიკა.

ისტორიული რეალიების ენობრივ მასალაში ასახვის თვალსაზრისით ძალზე საინტერესო სურათს იძლევა ბერძნული ლექსიკის შეთვისების ინტენსივობის განსხვავება მეგრულსა და ლაზურში.

ჯერ კიდევ მაშინ, როცა ვიკვლევდით მეცხენეობის მეგრულ ლექსიკას, ჩვენი ყურადღება მიიპყრო ერთმა საინტერესო გარემოებამ, – მიუხედავად მეგრულთა (resp. კოლხთა) ისტორიული ურთიერთობისა ბერძნებთან, ჩვენს საკვლევ სფეროში ვერ დავადასტურეთ ვერც ერთი ბერძნიზმი. შეგვხვდა ერთადერთი ფორმა, რომელსაც მეტაფორული მოტივაცია აქვს. სწრაფ ცხენს მეგრულად

ბორია-ს ემახიან, მომდინარეობს ბერძნული **ბორეას**-დან, რომელიც მეგრულში იმავე სემანტიკის მქონე „ქარის“ მნიშვნელობით არის დამკვიდრებული (ბუკია 1999: 154). არადა, ლოგიკური იქნებოდა გვევარაუდა, რომ კოლხურ რეგიონში შავი ზღვისპირეთის ხანგრძლივი კოლონიზაციის დროს საკმაო რაოდენობის ბერძნული ტერმინები უნდა დამკვიდრებულიყო.

იმავე ვითარებას ვაწყდებით მეგრულ ტრანსჰუმანურ ლექსიკაში. ამ მრავალრიცხოვან სემანტიკურ ჯგუფში ერთადერთი ბერძნული ლექსიკური ერთეული გვხვდება: **საკი** „ტომარა, ტილო, იყენებდნენ მწყემსები“ (სახოკია 1985: 346). ვვარაუდობთ, რომ ნასესხობას თავიდან ქრისტიანული სემანტიკა უნდა ჰქონოდა. ბერძნული **საკოს** „ძამას, ბერის შესამოსელს“ ჰქვია. ამ ფორმას ჩვენ ვერ მივაკვლიეთ ქართული ენის დასავლურ მიკროსისტემებში, ვერც სვანურში. მეგრულიდან აქვს შეთვისებული აფხაზურს **ა-საკ** ფორმით (შაგიროვი 1989: 148). შუალედური რგოლი რომ მეგრულია, ამას ადასტურებს აფხაზური პალატალიზებული უკანაენისმიერი **კ** აუსლაუტში, რომელიც მეგრული სახელობითი ბრუნვის ნიშნის რეფლექსად ივარაუდება.

თუ გადავხედავთ შესაბამის ლაზურ მასალას, ვნახავთ, რომ საქმე რამდენადმე სხვაგვარადაა, აქ ბერძნობები გაცილებით მეტი რაოდენობითაა წარმოდგენილი და მოიცავს სხვადასხვა სემანტიკურ ჯგუფს: **ომოქსურა** || **ომისურა** „ბაგა“ (მარი 1910: 176), **მანდრე** „თავლა“ (იქვე, 165), **პიპიდი** „დვრიტა“ (იქვე, 179), **ორექსი** „კუჭი“ (იქვე, 117), **ატეკნე** „ბერწი“ (ნარიკიძე 1983: 61).

ეს აიხსნება იმ პოლიტიკური კატაკლიზმებით, რომლის ფონზეც ვითარდებოდა ევროაზიურ სივრცეში ინტეგრირებული კოლხეთის ისტორია.

ჯერ ქართის ტომთა მიერ ერთმანეთს დაშორებულ მეგრულ-ლაზურს შორის დაიწყო ენობრივი ერთიანობის რღვევა, შემდეგ ბიზანტიის იმპერიის დამხობამ და თურქთა გაბატონებამ თავისი მკვეთრი კვალი დატოვა ლაზურზე. მეორე მხრივ კი, კავკასიის ტომთა აგრესიამ და ისტორიული კოლხეთის ტერიტორიის ნაწილის დაპყრობამ თავისთავად მოიტანა ლექსიკური ურთიერთგავლენა ორ ენობრივ კოლექტივს შორის.

მითითებული ლიტერატურა:

1. არშბა 1980 – Н. В Аршба, Словарь животноводческих терминов Абхазско-русский, русско-абхазский, Сухуми.
2. ბჟანია 1962 – Ц. Н. Бжания, Из истории хозяйства абхазов. Этнографические очерки, Сухуми.
3. ბუკია 1999 – მ. ბუკია, მეცხენეობისა და ცხენოსნობის ლექსიკა ზანურში, სადისერტაციო ნაშრომი ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატის სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად (ხელნაწერი), თბილისი.
4. ბლაჟბა 1964 – Х. С. Бгажба, Бзыбский диалект абхазского языка. Тбилиси.
5. გვანცელაძე 1999 – თ. გვანცელაძე, მისაღმების ფორმულები, როგორც დამატებითი ისტორიული ეთნოგრაფიისათვის, ჩიქობავას საკითხავები – X, თბილისი.

6. ელიავა 1997 - გ. ელიავა, მეგრულ-ქართული ლექსიკონი, თბილისი.
7. კვარჯია 1981 - В. Е. Кварчия, Животноводческая (пастушеская) лексика в абхазском языке, Сухуми.
8. მარი 1910 - Н. Я. Марр, Грамматика Чанского (лазского) языка с хрестоматиею и словарем, СПб.
9. ნარაკიძე 1983 - ც. ნარაკიძე, ლაზური ლექსიკის ზოგიერთი საკითხი, აჭარულის დარგობრივი ლექსიკა, IV, თბილისი.
10. სახოკია 1985 - თ. სახოკია, მოგზაურობანი, გურია, აჭარა, სამურზაყანო, აფხაზეთი, ბათუმი.
11. შაგიროვი 1989 - А. К. Шагиров, Заимствованная лексика абхазо-адыгских языков, Москва.
12. ცხადაია 1999 - პ. ცხადაია, ძიებანი კოლხეთის ტოპონიმიიდან, I, თბილისი.
13. ცხადაია 1999-ა - პ. ცხადაია, ზემო სამეგრელოს ჰიდრონიმია. საქართველოს ტოპონიმია (მასალები). II თბილისი.
14. ჭარაია 1997 - პ. ჭარაია, მეგრულ-ქართული ლექსიკონი, თბილისი.
15. ჯავახიშვილი 1986 - მასალები საქართველოს შინამრეწველობისა და წვრილი ხელოსნობის ისტორიისათვის, ი. ჯავახიშვილის საერთო რედაქციით. ტ. IV, ნაწ. I, მესაქონლეობა. თბილისი.
16. ჯანაშია 1954 - ბ. ჯანაშია, აფხაზურ-ქართული ლექსიკონი, თბილისი.

MANANA BUKIA

THE REFLECTION OF COLCHIAN-ABKHAZIAN HISTORICO-ETHNOGRAPHIC RELATIONSHIPS IN MEGRELIAN VOCABULARY

The substrata of Kartvelian languages and particularly of Megrelian in the Abkhazian language, in one hand, and the vocabulary thematics adopted from Abkhazian into Megrelian, on the other, also the scope of spread and semantic gradation enable us to reconstruct the real picture of the historico-ethnographic situation that has been rendered vaguely or presented biased.

The semantic group of transhumance vocabulary selected for the analyses here asserts once again the idea long accepted in the specialists literature that much of the vocabulary material spread in Megrelian (resp. Kartvelian other languages) from Abkhazian is related to the animal farming or to the mountain landscape.

Abkhazian language borrowed from Georgian and other Kartvelian (chiefly by way of Megrelian) names of tools of everyday usage, farming and artisanship, buildings, cultural plants, agriculture and Christian religious terms.

The background of such data does not allow speaking about „centuries - old neighborhood“ of Mergelians and Abkhazians within the limits of the modern territories and boundaries.